

**XX међународни научни скуп „Правнички дани –
Проф. др Славко Царић“
„ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ РАЗВОЈА ПРАВНЕ МИСЛИ“**

**20th International Scientific Conference „Legal days –
Prof. Slavko Carić, PhD”
“TWO DECADES OF THE DEVELOPMENT
OF LEGAL THOUGHT”**

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
University Business Academy Novi Sad
Faculty of Law in Novi Sad

Нови Сад, 06. и 07. октобар 2023.

Зборник радова са XX међународног научног скупа
„Правнички дани – Проф. др Славко Царић“
„ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ РАЗВОЈА ПРАВНЕ МИСЛИ“
06. - 07. октобар 2023. године у Новом Саду,
у организацији Универзитета Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду

Издавач:

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Гери Кароља бр. 1, телефон: 021/ 400 - 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Рецензенти:

Др Милан Почуча редовни професор	Др Јоко Драгојловић, ванредни професор
Др Владимир Козар, редовни професор	Др Сања Шкорић, ванредни професор
Др Милош Марковић, редовни професор	Др Маријана Младенов, ванредни професор
Др Јелена Матијашевић, редовни професор	Др Марко Станковић, ванредни професор
Др Предраг Мирковић ванредни професор	Др Данијела Деспотовић, ванредни професор
Др Дарко Голић, ванредни професор	Др Ненад Бингулац, ванредни професор

За издавача:

Др Милан Почуча, редовни професор

Уредник:

Др Милан Почуча, редовни професор

Штампа:

Граф 021, Нови Сад

Тираж: 100

ISBN

978-86-86121-58-5

Научни одбор:

- ПРОФ. ДР МИЛАН ПОЧУЧА - председник Научног одбора
Декан Правног факултета за привреду и правосуђе, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР МАРКО ЦАРИЋ
Декан Факултета за економију и инжењерски менаџмент, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ЦАРИЋ
Председник Савета Универзитета Привредна академија у Новом Саду |
Република Србија
ПРОФ. ДР МИРКО КУЛИЋ
Професор емеритус на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ
Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ
Председник Савета Правног факултета за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР МАРИЈАНА МЛАДЕНОВ
Продекан за међународну сарадњу на Правном факултету
за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у
Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ЗОРАН ПАВЛОВИЋ
Шеф Кривичноправне катедре на Правном факултету
за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија
у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ДАРКО ГОЛИЋ
Шеф Теоријске и јавноправне катедре на
Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ЖЕЉКО БЈЕЛАЈАЦ
Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА МАТИЈАШЕВИЋ
Продекан за науку на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија
ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР КОЗАР
Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР САЊА ШКОРИЋ
Продекан за наставу на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ
Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЦАТИЕВ
Шеф катедре Кривичноправних наука Руске академије
за адвокатуру и нотаријат | Руска Федерација

ПРОФ. ДР БРАНКО ВУЧКОВИЋ
Председник Удружења за кривично право и криминалну
политику Црне Горе | Република Црна Гора

ПРОФ. ДР ВЕСНА ВУЧКОВИЋ
Судија Врховног суда Црне Горе | Република Црна Гора

PROF. DR DR. WOLFGANG ROHRBACH
Akademik Evropske akademije nauka u Salzburgu | Austrija

PROF. DR. AMER FAKHOURY
Dean College of Law American University in
the Emirates | Ujedinjeni Arapski Emirati

ДОЦ. ДР БРАНИСЛАВ ДУДИЋ
Доцент на Факултету за менаџмент,
Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ПРОФ. ДР ЗОРАН ФИЛИПОВСКИ
Проректор за међународну сарадњу, Интернационални „Vision”
Универзитет | Северна Македонија

PROF. DR KONSTANTINOS KOUROUPIS
University Frederik | Kipar

PROF. DR MARTON SULYOK
Fakultet za pravo i političke nauke, Univerzitet u Segedinu | Mađarska

DOC. DR. SC. SANJA GONGETA, PROF. STRUČ. STUD.
Prodekanica za stručni naučnoistraživački rad i međunarodnu saradnju
Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru | Republika Hrvatska

PROF. DR CRISTINA ELENA POPA TACHE
Fakultet za psihologiju, bihevioralne i pravne nauke,
Univerzitet “Andrei Sagun”, Akademija za ekonomske
studije u Bukureštu | Rumunija

KRISTINA RZGOEVA
Prorektor na Državnoj pomorskoj akademiji Batumi,
Ministarstvo za ekonomiju i održivi razvoj Gruzije | Gruzija

PROF. DR CHIPASHA MULENGA
Pravni fakultet, Univerzitet Lusaka | Zambija

PROF. DR VALENTINA RANALDI
Pravni fakultet, Univerzitet "Niccolò Cusano" | Italija
ПРОФ. ДР НЕБОЈША ШАРКИЋ
Декан Правног факултета, Универзитета Унион
у Београду | Република Србија
ДР МИШО ЂУРКОВИЋ
Научни саветник, Директор Института за Европске
студије у Београду | Република Србија
ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЧОЛОВИЋ
Директор Института за упоредно право у Београду | Република Србија
ПРОФ. ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ
Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

Организациони одбор:

ПРОФ. ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ -
ПРЕДСЕДНИК ОРГАНИЗАЦИОНОГ ОДБОРА
ПРОФ. ДР ИВАН ЈОКСИЋ
ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА СТОЈШИЋ ДАБЕТИЋ
ПРОФ. ДР НЕНАД БИНГУЛАЦ
ПРОФ. ДР НЕНАД СТЕФАНОВИЋ
ПРОФ. ДР МАРКО СТАНКОВИЋ
ПРОФ. ДР ДАЛИБОР КРСТИНИЋ
ДОЦ. ДР МАЈА ПЕТРОВИЋ
ДР ИСИДОРА МИЛОШЕВИЋ
МСР. АЊА КОПРИВИЦА
МСР. МАРА ДЕСПОТОВ
МСР. ТАМАРА КРСТИЋ

Секретар:

МСР АЊА КОПРИВИЦА, асистент

Др Марко Станковић, ванредни професор
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду
e-mail: marko.stankovic@pravni-fakultet.info

Мср Сања Лукавац, сарадник у настави
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду

СТРАТЕШКЕ ТУЖБЕ ПРОТИВ УЧЕШЋА ЈАВНОСТИ – SLAPP

Апстракт:

Доступност информација широј јавности је све лакша и лакша због нагле експанзије интернета. Наравно да постоје и традиционални начини ширења информација, као што су штампани медији, радио, телевизија и слично. Информације које јавност добија путем интернета преносе се на разне начине, било друштвеним мрежама, било разним блогovima, порталима итд. Међутим, те информације могу бити основане у погледу истинитости, али исто тако могу представљати и нетачне (лажне) информације. Сходно томе, као такве могу произвести штету том лицу које се налази на објављеној информацији.

Поред основаности за покретање парничног поступка за накнаду штете због објављивања нетачне информације, треба препознати латентну намеру тужиоца да покрене поступак против лица које је објавило информацију када је она истинита, основана. Зато се тужбе које се подносе за клевету у медијима називају стратешке тужбе против учешћа јавности или SLAPP тужбе.

Кључне речи: нетачна информација, утицај на медије, SLAPP, специфични парнични поступци

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

„Застрашивање јавности, застрашивање лица која се усуђују да бране јавни интерес!“ Кад год се спомињу SLAPP тужбе, може се видети да се у суштини ради о притиску, застрашивању, на неком начину исцрпљивању туженог да одустане од изношења таквих информација у јавности. Успех

тужиоца у овом спору је ирелевантан, већ је циљ да тужени демантује, повуче или одустане од информација које износи у јавност. Тужиоца не интересује ни новчана висина реално опредељеног тужбеног захтева (опредељује се нереално висок новчани износ, вишеструко увећан са намером да произведе високе трошкове туженом). Услед објављивања информација може доћи до штете лицу које се налази на објављеној информацији, па је сам циљ *SLAPP* тужбе зауставити туженог да ту информацију објави или ако је објавио да је демантује.

ШТА СУ *SLAPP* ТУЖБЕ?

SLAPP представља акроним од енглеских речи *Strategic Lawsuit Against Public Participation* - стратешке тужбе против учешћа јавности. Овакве тужбе је најлакше препознати по томе што се обично као тужилац јавља једно те исто лице, против више медија као и по висини опредељеног тужбеног захтева који је вишеструко постављен у односу на уобичајену (реалну) висину тужбеног захтева. Као тужилац у оваквом поступку се обично могу јавити државни органи, велика и јака привредна друштва и утицајни појединци. Важно је напоменути да у својству туженог не морају бити искључиво новинари иако се на њих одмах помисли када се спомену *SLAPP* тужбе, већ могу бити и разни припадници невладиних организација, активисти за очување животне средине, браниоци људских права и остали који упућују јавне критике и износе поруке које не одговарају тужиоцу.

У САД-у, дефиниција *SLAPP* тужби у њиховом Закону о заштити *SLAPP*¹ означава употребу судског система за ућуткивање или застрашивање странке која се бави законитим остваривањем уставног права на петицију, слободу штампе, мирно окупљање, слободу говора о питању од јавног значаја, или друго експресивно понашање у вези са питањем од јавног значаја, подвргавајући ту странку неоснованој парници.

И у Европској унији се налаже да државе чланице пронађу механизме да зауставе *SLAPP* тужбе. Европска Комисија је децембра 2020. израдила Европски акциони план за демократију који је најавио сет мера за унапређење учешћа јавности и подршке бесплатном и независним медијима, укључујући ову иницијативу за заштиту новинара и цивилног друштва од увредљиве парнице и препорука о безбедности новинара. Акциони план допуњује друге иницијативе, нпр. Стратегију за јачање примене Повеље о основним правима у ЕУ, која утврђује активности за јачање грађанских права друштвене организације и бранитељи људских права, као и извештаји ЕУ о владавини права. Европски парламент је 11. новембра усвојио самоиницијативни

---

1 H.R. 8864 – *SLAPP Protection Act of 2022, CHAPTER 182—PROCEDURE TO DISMISS, PUNISH, AND DETER STRATEGIC LAWSUITS AGAINST PUBLIC PARTICIPATION*, видети више: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/8864/text> (приспустили дана 01. јуна 2023.)

извештај о SLAPP-у 2021 позивајући Комисију да представи свеобухватан пакет мера против SLAPP-а, укључујући и законе.²

У Уједињеном Краљевству постоје карактеристике које се обично повезују са SLAPP-овима. Иако саме по себи можда неће бити доказ, нити ће нужно бити присутне у свим случајевима, следеће карактеристике могу помоћи да се идентификују SLAPP тужбе:

Циљ за подизање SLAPP тужби може бити јавно објављивање на тему од јавног значаја, као што су академско истраживање, узбуњивање или истраживачко новинарство. Тужилац тражи да је тужба усмерена само против појединаца, да се поднесе из више разлога за тужбу или надлежности или која није повезана са странкама или догађајима.³

Заједнички предлози свих ових тела и докумената своде се на следеће. Адекватном изменом законодавства потребно је омогућити туженима да у раној фази поступка истакну приговор да је у питању SLAPP, те да након што учине вероватним да је тужба поднета у циљу застрашивања, односно кажњавања због јавног иступања о питањима од општег интереса против тужиоца, терет доказивања пређе на другу страну. Тужилац би онда морао да увери суд да његов тужбени захтев стварно има чињенични и правни основ, који би у даљем току поступка могао да доведе до његовог усвајања, односно да има легитимни правни интерес за подношење тужбе. Другим речима, терет доказивања да се не ради о SLAPP-у би био на тужиоцу. Том приликом требало би да Суд нарочито узме у обзир да ли је тужени новинар, узбуњивач или активиста, какав је однос (материјалних) снага између тужиоца и туженог, да ли се предмет спора односи на питања од јавног интереса, као и постоји ли могућност да изречена пресуда има застрашујуће дејство за друге. Као што је већ указано, важан фактор у препознавању SLAPP-а може бити и број поднетих тужби.⁴

---

2 Предлог Директиве, European Commission, Brussels, 27.04.2022. Commission Staff Working Document, a Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on protecting persons who engage in public participation from manifestly unfounded or abusive court proceedings ("Strategic lawsuits against public participation") and a Commission Recommendation on protecting journalists and human rights defenders who engage in public participation from manifestly unfounded or abusive court proceedings ("Strategic lawsuits against public participation"). доступно на; eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0117&qid=1689022442458 (приступили дана 01.јуна 2023).

3 Више о упутству за препознавање SLAPP тужби на: SRA | Strategic Lawsuits against Public Participation (SLAPPs) | Solicitors Regulation Authority (приступили дана 20.јуна 2023.)

4 Здравковић, А. (2022). SLAPP тужбе – злоупотреба права на судску заштиту у служби ограничавања слободе изражавања, Страни правни живот, год LXVI, br 1/2022 стр.88-89.

МАТЕРИЈАЛНОПРАВНИ ОСНОВ ЗА ПОКРЕТАЊЕ ПОСТУПКА

Материјалноправни основ за покретање парничног поступка у Србији лежи у Закону о јавном информисању и медијима (у даљем тексту: ЗЈИМ). Супсидијерно се може применити Закон о облигационим односима (у погледу накнаде штете), затим Кривични законик (кривично дело увреда, члан 170 Кривичног законика).

Кривично дело Клевете⁵ које је декриминализовано, предвиђало је санкцију за објављивање информације која је неистинитим изношењем у јавност допринела слабењу или уништавању угледа тужиоца. Брисање овог члана се схватило као корак ка унапређењу слободе медија. Али без обзира што не постоји могућност покретања кривичног поступка и даље се може покренути парнични поступак за накнаду штете због повреде части и угледа. Увреда као кривично дело инкриминисана је Кривичним законом⁶ у члану 170. Наиме, прописано је да „ко увреди другог, ако је увреда учињена путем штампе, радија, телевизије или сличних средстава или на јавном скупу, учинилац ће се казнити новчаном казном. Неће се казнити учинилац, ако је излагање дато у оквиру озбиљне критике у научном, књижевном или уметничком делу, у вршењу службене дужности, новинарског позива, политичке делатности, у одбрани неког права или заштити оправданих интереса, ако се из начина изражавања или из других околности види да то није учинио у намери омаловажавања.“⁷

Према ЗОО⁸, ко другоме повреди част, као и ко износи или преноси неистините наводе о прошлости, о знању, о способности другог лица, или о чему другоме, а зна или би морао знати да су неистинити, и тиме му проузрокује материјалну штету дужан је накнадити је. Али, не одговара за проузроковану штету онај ко учини неистинито саопштење о другоме не знајући да је оно неистинито, ако је он или онај коме је саопштење учинио имао у томе озбиљног интереса.⁹ У члану 200 ЗОО, у погледу одмеравања висине новчане накнаде, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете као и у њеном одсуству. Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о

5 Клевета је била предвиђена чланом 171 Кривичног законика али је декриминализована 2012. године.

6 Кривични законик Републике Србије, (“Сл. гласник РС”, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019) у даљем раду КЗ

7 Члан 170 КЗ.

8 Закон о облигационим односима, (“Сл. лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, “Сл. лист СРЈ”, бр. 31/93, “Сл. лист СЦГ”, бр. 1/2003 - Уставна повеља и “Сл. гласник РС”, бр. 18/2020) у даљем раду ЗОО

9 Члан 198 ст.1 и ст.2 ЗОО, у IV - Посебно о накнади материјалне штете у случају повреде части и ширења неистинитих навода.

висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом. У овом члану можемо видети тенденцију законодавца да оставља могућност одмеравања висине опредељеног тужбеног захтева тужиоца „да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом“, па тако можемо видети да ли се у суштини ради о реално опредељеном тужбеном захтеву за накнаду штете или о намери тужиоца да материјално исцрпи туженог – што представља једну од карактеристика SLAPP тужби.

Према Закону о јавном информисању и медијима, тужилац има овлашћење да покрене поступак ако објављивање информације којом се врши повреда части, угледа или пијетета, односно лице приказује у лажном светлу приписивањем особина или својстава које оно нема, односно одрицањем особина или својстава које има, није допуштено ако интерес за објављивање информације не претеже над интересом заштите достојанства и права на аутентичност, а нарочито ако се тиме не доприноси јавној расправи о појави, догађају или личности на коју се информација односи.¹⁰ Али зато је истим законом предвиђено да се путем медија објављују информације, идеје и мишљења о појавама, догађајима и личностима о којима јавност има оправдан интерес да зна, без обзира на начин на који су прибављене информације, те свако има право да истинито, потпуно и благовремено буде обавештен о питањима од јавног значаја и средства јавног обавештавања су дужна да то право поштују.¹¹

Оно што је од суштинске важности је разграничење да ли је она упућена на личност тужиоца или је објављена због заштите јавног интереса. Наведени закон прописује начине за заштиту од објављене информације, али такође и штити новинаре и обезбеђује слободу у њиховом раду.

ПОСТУПАК ПРЕД СУДОМ ПОВОДОМ SLAPP ТУЖБИ?

У Републици Србији не постоје специфични правни механизми на располагању туженим лицима, којима би они пред судом доказали да су у питању управо SLAPP поступци, који за циљ немају постизање правде или заштиту одређених права, већ спречавање активиста и новинара да пласирају одређене информације у јавност или да подигну свест грађана о заштити јавног интереса. Ипак, одређени процесни механизми, ако се исправно искористе, могу бити корисни за одбрану активиста или новинара од SLAPP поступака.¹² Пре свега, одређени институти из правног система Републике Србије се могу

10 Члан 79 ст.2 Закона о јавном информисању и медијима. („Сл. гласник РС“ бр. 83/2014, 58/2015 и 12/2016 – аутентично тумачење) у даљем раду ЗЈИМ

11 Члан 5 ЗЈИМ

12 Студија случаја: Стратешки поступци против учешћа јавности у Србији, SLAPP (2021). Издавач Партнери Србија, Београд, стр.17

користити против злонамерних тужби у грађанским поступцима. Овде се пре свега мисли на институт злоупотребе права. Правни основ за примену института злоупотребе права у грађанским поступцима налазимо у Закону о облигационим односима и Закону о парничном поступку.¹³ Поступак се води пред месно надлежним судом и представља парнични поступак. Судови су у обавези да поступају по поднетим тужбама и да након главне расправе донесу одлуке. У већини случајева долази до усвајања тужбеног захтева јер судови одређену правну норму подводе под чињенични догађај и доносе закључак да је дошло до повреде приликом објављивања информације. Због тога се и ради на проналажењу механизма којим ће се рано препознати и одбацили као неоснована или малициозна SLAPP тужба.

Посебна процесна правила су такође регулисана ЗЈИМ, који је прописао која лица могу бити тужиоци и ко мора бити тужен за учествовање у поступку. Прописана је одговорност новинара, уредника и издавача. Као опште начело поступка предвиђена је хитност, која је уграђена у све законске рокове. У овој врсти парнице не заказује се припремно рочиште. У свим парницама, осим по тужби за објављивање одговора, обавеза туженог је да у року од осам дана од дана достављања тужбе достави одговор на тужбу. Рок за одржавање првог рочишта за главну расправу је 15 дана од дана пријема одговора на тужбу, а осам дана по тужби за објављивање одговора где је предвиђен и скраћени рок за повраћај у пређашње стање. Пресуда се доставља у року од три дана од дана када је донета. Жалба се може поднети у року од осам дана од дана пријема пресуде, а одговор на жалбу у року од три дана од дана достављања жалбе. Ревизија је дозвољена против другостепене одлуке ако је тужбени захтев одбијен, у року од 15 дана од дана достављања другостепене одлуке. Изузетак представља поступак за објављивање одговора, када ревизија није дозвољена. У парницама по тужби за накнаду штете ревизију могу изјавити и тужилац и тужени.¹⁴

---

13 *Ibidem*, у Закону о облигационим односима у члану 13. поставља начело свих облигационих односа: „Забрањено је вршење права из облигационих односа противно циљу због кога је оно законом установљено или признато, док према ЗПП у односу на злоупотребу права прописује чланом 9: „Странке судужне да савесно користе права која су им призната овим законом. Суд је дужан да спречи и казни сваку злоупотребу права које имају странке у поступку”. Чланом 187. прописана је и злоупотреба процесних овлашћења: „Ако је због злоупотребе процесних овлашћења некој од странака нанета штета, суд ће оштећеној странци, на њен захтев да досуди накнаду штете. Ако странка истакне захтев за накнаду штете због злоупотребе процесних овлашћења, суд ће из разлога целисходности да одвоји поступак”

14 Више у: Петровић Шкоро, В., (2022). Грађанскоправна заштита слободе изражавања, у Слобода изражавања пред судом – Други редовни извештај о заштити слободе изражавања у правосудном систему Србије. Издавач Славко Ђурувија Фондација и Центар за правосудна истраживања, Београд, стр.11

ПРЕПОРУКЕ ЕУ ПОВОДОМ *SLAPP* ТУЖБИ

Навели смо да Европска унија (ЕУ) даје препоруке да се *SLAPP* тужбе забране због притиска на медије и слободу обавештавања. Међутим, државе чланице Европске уније раде на законима којима ће предупредити подношење *SLAPP* тужби.

Република Хрватска, као чланица ЕУ, има намеру да у склопу рада на новом Закону о медијима, имплементира механизам за рано препознавање и одбацивање *SLAPP* тужби, а уз препоруке Европске комисије (ЕК) које већ спроводи. Надлежни ограни Републике Хрватске, задовољни предложеном Директивом ЕК за сузбијање стратешких тужби против јавног учествовања и циљевима који се њоме желе постићи, подржавају њено доношење како би се осигурала квалитетна заштита новинара од неоснованих или злонамерних судских поступака. Иначе, како се наводи у контексту предлога Директиве ЕУ, тренутно ниједна држава чланица нема посебне заштитне мере против таквих поступака, а не постоје ни правила за решавање *SLAPP*-а на нивоу Европске уније.¹⁵

АНТИ – *SLAPP* МЕРЕ

У погледу анти мера за *SLAPP*, неке државе су изнеле конкретне мере. Па тако САД, у Тексасу, закон који штити људе од *SLAPP* тужби назива се Закон о учешћу грађана Тексаса. Он штити права из Првог амандмана, као што су слобода говора, право на петицију (тражење помоћи од Владе) и право на удруживање. Често се назива „Закон против *SLAPP*а. Закон о учешћу грађана Тексаса штити права дајући:

- Захтев за одбацивање *SLAPP*-а: Овај предлог тражи од суда да одмах оконча тужбе које крше Закон о учешћу грађана Тексаса.
- Помоћ при плаћању адвоката: Ако добију свој Анти-*SLAPP* захтев за одбацивање, друга страна ће морати да плати адвокатске трошкове.
- Заштита: Суд може наметнути санкције другој страни како би је обесхрабрио да убудуће поднесе тужбу *SLAPP* против других.¹⁶

Конкретно, против (анти) мере што предвиђа овај закон су логичне али је важно напоменути да исти закон прописује да се приликом њиховог коришћења мора са сигурношћу уверити да је тужба *SLAPP* природе, у противном ће тужени који их користи трпети последице накнаде трошкова због злоупотребе овог закона. Коришћењем анти *SLAPP* мере, суд се не упушта у расправљање о тужби већ је одбацује. У САД до 2019. године, 31. Држава је донела Анти *SLAPP* закон. У суштини, овим анти *SLAPP* законом,

15 *Вуице: Министарство културе и медија Републике Хрватске - Стручна радна skupина за обликовање политике сузбијања SLAPP туžби (gov.hr) (приступили дана 28.05.2023.)*

16 *Вуице: Anti-SLAPP Actions | Texas Law Help - <https://texaslawhelp.org/article/anti-slapp-suits-frequently-asked-questions> (приступили дана 02. јуна 2023)*

када се поднесе предлог за одбацивање тужбе за коју се тврди да је *SLAPP*, тужилац је у обавези да докаже да тужба није *SLAPP*, у супротном се иста одбацује.¹⁷

Анти *SLAPP* закони су развијенији у САД, Канади и Аустралији – где су углавном произашли из контекста закона о животној средини, док у Европи анти *SLAPP*-ови остају углавном непознати, уз мало разматрања њихове употребе и утицаја. Према неким научницима, ова разлика је заснована на различитом разматрању права на слободу изражавања у уставним системима земаља. Док је слобода говора заштићена као готово апсолутно право Првим амандманом САД, неопходна равнотежа између овог основног права и других интереса (као што су права на репутацију) обезбеђена је у европским домаћим и регионалним системима.¹⁸

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Ако желимо да живимо у модерном, савременом свету морамо имати савремене медије и новинаре који су ослобођени притиска да изнесу информације у јавност, а нарочито да изнесу информације које су од значаја за јавни интерес. Зато је неопходно да се ради на проналажењу механизма за спречавање злоупотребе прописа, да начин објављивања информације не представља клевету и да сходно томе медији могу да слободно информишу јавност о свим релевантним информацијама које се тичу дешавања у земљи и окружењу, без обзира да ли су те информације у вези са спортистима, државом, политиком или јавним личностима. Потребно је пратити међународне тенденције у погледу развоја слободе обавештавања и сходно томе имплементирати те одредбе у позитивно законодавство Републике Србије.

---

17 *The new law also creates an expedited timeline to resolve the legal dispute. Once the special motion to dismiss is filed within 63 days of the original complaint, a hearing must happen within 28 days and the court then decides whether the plaintiff has a substantial likelihood to prevail on their initial claim. If the plaintiff cannot meet this burden, the special motion to dismiss is granted. Више на: <https://www.rcfp.org/colorado-anti-slapp-protections/> (приступили дана 03. јуна 2023.)*

18 *SLAPP: the background of Strategic Lawsuits Against Public Participation - European Centre for Press and Media Freedom (ecpmf.eu) (приступили дана 03. јуна 2023.)*

Marko Stanković, PhD, Associate Professor
Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad
University Business Academy in Novi Sad

Sanja Lukavac, LL.M.,
Teaching Associate in Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad,
University Business Academy in Novi Sad

STRATEGIC LAWSUITS AGAINST PUBLIC PARTICIPATION – SLAPP

Summary:

The availability of information to the general public is becoming easier and easier due to the rapid expansion of the Internet. Of course, there are also traditional ways of disseminating information, such as print media, radio, television and the like. Information that the public receives via the Internet is transmitted in various ways, either through social networks, or through various blogs, portals, etc. However, this information may be based on truth, but it may also represent incorrect (false) information. Consequently, as such, they can cause harm to that person who is on the published information.

In addition to the grounds for initiating civil proceedings for compensation for damages due to the publication of incorrect information, one should recognize the latent intention of the prosecutor to initiate proceedings against the person who published the information when it is true, well-founded. That's why media defamation lawsuits are called strategic anti-public participation lawsuits or SLAPP lawsuits.

Keywords: *false information, media influence, SLAPP, specific litigation*

ЛИТЕРАТУРА И ЕЛЕКТРОНСКИ ИЗВОРИ:

1. H.R. 8864 – SLAPP Protection Act of 2022, CHAPTER 182—PROCEDURE TO DISMISS, PUNISH, AND DETER STRATEGIC LAWSUITS AGAINST PUBLIC PARTICIPATION, видети више: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/8864/text> (приступили дана 01.јуна 2023.)
2. SLAPP: the background of Strategic Lawsuits Against Public Participation - European Centre for Press and Media Freedom (ecpmf.eu) (приступили дана 03.јуна 2023.)

3. Више на: <https://www.rcfp.org/colorado-anti-slapp-protections/> (приступили дана 03.јуна 2023.)
4. Више о упутству за препознавање SLAPP тужби на: SRA | Strategic Lawsuits against Public Participation (SLAPPs) | Solicitors Regulation Authority (приступили дана 20.јуна 2023.)
5. Више: Anti-SLAPP Actions | Texas Law Help - <https://texaslawhelp.org/article/anti-slapp-suits-frequently-asked-questions> (приступили дана 02.јуна 2023)
6. Више: Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske - Stručna radna skupina za oblikovanje politike suzbijanja SLAPP tužbi (gov.hr) (приступили дана 28.05.2023.)
7. Закон о облигационим односима, (“Сл. лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, “Сл. лист СРЈ”, бр. 31/93, “Сл. лист СЦГ”, бр. 1/2003 - Уставна повеља и “Сл. гласник РС”, бр. 18/2020)
8. Здравковић, А. (2022). SLAPP тужбе – злоупотреба права на судску заштиту у служби ограничавања слободе изражавања, Страни правни живот, год LXVI, br 1/2022 стр.88-89.
9. Кривични законик Републике Србије, (“Сл. гласник РС”, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019)
10. Петровић Шкоро, В. (2022). Грађанскоправна заштита слободе изражавања, у Слобода изражавања пред судом – Други редовни извештај о заштити слободе изражавања у правосудном систему Србије. Издавач Славко Ђурувија Фондација и Центар за правосудна истраживања, Београд.
11. Предлог Директиве, *European Commission, Brussels, 27.04.2022. Commission Staff Working Document, a Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on protecting persons who engage in public participation from manifestly unfounded or abusive court proceedings (“Strategic lawsuits against public participation”)* and a Commission Recommendation on protecting journalists and human rights defenders who engage in public participation from manifestly unfounded or abusive court proceedings (“Strategic lawsuits against public participation”). доступно на; eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0117&qid=1689022442458 (приступили дана 01.јуна 2023).
12. Студија случаја: Стратешки поступци против учешћа јавности у Србији, SLAPP (2021). Издавач Партнери Србија, Београд
13. Члан 79 ст.2 Закона о јавном информисању и медијима. („Сл. гласник РС“ бр. 83/2014, 58/2015 и 12/2016 – аутентично тумачење)

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

34"2003/2023"(082)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Правнички дани - проф. др
Славко Царић (20 ; 2023 ; Нови Сад)**

Две деценије развоја правне мисли : [зборник радова] = Two decades of the development of legal thought : [proceedings] / XX међународни научни скуп "Правнички дани - Проф. др Славко Царић", Нови Сад, 06-07. октобар 2023, Нови Сад = XX International Scientific Meeting "Legal days - Prof. Slavko Carić, PhD", October 6th and 7th 2023, Novi Sad ; [уредник Милан Почуча]. - Нови Сад : Универзитет Привредна академија, Правни факултет за привреду и правосуђе, 2023 (Нови Сад : Граф 021). - 678 стр. : табеле, граф. прикази ; 24 cm

Радови на срп. и енгл. језику. - Тираж 100. - Стр. 25-26: Уводна реч / Милан Почуча. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Резиме на енгл. језику уз сваки рад.

ISBN 978-86-86121-58-5

а) Правна мисао - Развој - 2003-2023 - Зборници

COBISS.SR-ID 125609225